

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1921 kl. 1 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
angående grundlagsändring i syfte att befästa publicitet
i utrikespolitiska förhandlingar och avgöranden m. m.*

Närvarande: herrar Larsson i Västerås, Claesson, Thulin, Reuterskiöld, Lyberg *)
Norling *), Modig, H. G. Andersson *), Sandegård *), Almkvist *). Sten-
dahl, Magnusson i Tumhult, Hallén, af Ekenstam *), P. S. H. dlund i
Östersund*, Hansson i Gårda, Persson i Fritorp, Persson i Tofta, Karls-
son i Vadstena och Carlström i Helgagård.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I sju särskilda inom första kammaren väckta motioner har herr
Lindhagen hemställt:

1) i motionen nr 165, »att riksdagen ville för sin del besluta, att
§ 54 andra stycket i regeringsformen skall erhålla följande lydelse:

'*Regeringen* skall i början av varje riksdag och sedermera så ofta
omständigheterna det föranleda lämna riksdagen och allmänheten en
offentlig framställning av de allmänna utrikespolitiska förhållanden, som
kunna för riket erhålla betydelse.

*Alla förslag, beslut och instruktioner, som från svensk sida utgivas
för Sveriges deltagande i internationella förhandlingar av skilda slag,
ävensom de svenska ombudens ställningstagande till de olika frågorna, skola
ock intagas i dessa berättelser. Skulle i något undantagsfall synnerliga
skäl tala för, att publicering ej äger rum för närvarande, skall detta med
antydning om orsakerna anmärkas i berättelsen och publicering kunna in-
tagas först i någon senare berättelse, när omständigheterna anses till-
låta det',*

eller, om detta ej kan bifallas, hos regeringen begära förslag
om ett grundlagsstadgande, som befäster publicitet även i utrikespoli-
tiska förhandlingar och avgöranden»;

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 5 saml. 12 häft. (Nr 25.)

2) i motionen nr 166, »att riksdagen för avlägsnande av sekretessen i det utrikespolitiska arbetet för skapandet av en internationell rättsordning ville för sin del besluta:

att tredje stycket i § 54 regeringsformen skall utgå»;

3) i motionen nr 167, »att riksdagen, till avlägsnande av sekretess och främjande av god demokratisk ordning, ville besluta att § 50 andra stycket i riksdagsordningen skall erhålla följande förändrade lydelse:

'Suppleant må inträda som ledamot även vid tillfälligt förfall. Beträffande den ordning, som vid inträde skall iakttagas mellan suppleanterna, gäller enahanda bestämmelser som ifråga om suppleants inträde i utskott. Suppleant må övervara nämndens sammanträden och äger rätt deltaga i överläggningen'.»

4) i motionen nr 168, »att riksdagen ville besluta, att riksdagsordningens § 50 första stycke erhåller följande förändrade lydelse:

'Den i § 54 regeringsformen omförmälda utrikesnämnden skall bestå av tolv ledamöter från vardera kammaren. De skola inom sex dagar efter riksdagens öppnande väljas på sätt om val till utskott är stadgat. Sedan valet ägt rum, skall vardera kammaren i samma ordning utse tolv suppleanter. Ledamot — — — nämnden.'

samt att i § 54 regeringsformen ordet sexton utbytes mot *tjugofyra*»;

5) i motionen nr 169, »att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i grundlagarna, att antingen utrikesnämnden omvandlas till utskott för beredande av samtliga till riksdagens avgörande genom motion eller proposition hänskjutna utrikespolitiska frågor eller ock konstitutionsutskottet erhåller en dylik vidgad befogenhet eller,

om detta icke kan bifallas, att riksdagen ville hos regeringen begära förslag om utrikespolitiska frågor beredning inom riksdagen av ett ständigt utskott»;

6) i motionen nr 170, »att riksdagen ville för sin del besluta exempelvis följande ändrade lydelse av § 56 riksdagsordningen:

'Prövar Konungen lämpligt — — — meddelandet. Ej vare ledamot av kammaren förmenat yttra sig över vad sålunda meddelats, och må ledamot ock kunna väcka förslag till uttalande av kammaren i ärendet och däröver påkalla kammarens beslut.

Därest minst tjugu medlemmar av någondera kammaren sådant på-

yrkar, skall fråga av förenämnda beskaflenhet likaledes göras till föremål för överläggning i kammaren och kunna föranleda uttalande från kammarens sida på sätt ovan sägs.

Förhandlingarna äro offentliga, därest ej kammare för visst fall annorledes beslutar'.»

7) i motionen nr 171, »att riksdagen ville för sin del besluta exempelvis följande ändrade lydelse av § 12 regeringsformen:

'Konungen äger ingå överenskommelse med främmande makt, sedan statsrådet däröver bliver hört. Sådan överenskommelse skall, där den angår fråga, som riksdagen enligt denna regeringsform äger allena eller med Konungen avgöra, eller, utan att angå sådan fråga, är av större vikt, framläggas för riksdagen till godkännande; och skall i överenskommelsen intagas förbehåll, varigenom dess giltighet göres beroende av riksdagens bifall. I sådan fråga, som nu sägs, bör så vitt möjligt även riksdagens yttrande inhämtas före argörandet. Avslutes sedan överenskommelsen i full överensstämmelse med riksdagens mening, erfordras ej, att ärendet ånyo framlägges för riksdagen till godkännande.

Varje överenskommelse med främmande makt skall, på sätt ovan sägs, underställas riksdagen för yttrande eller godkännande, när utrikesnämnden, riksdagen eller någon av dess kamrar påfordrar det.'»

Beträffande de till stöd för dessa yrkanden förebragta motive-ringarna får utskottet hänvisa till motionerna.

Då samtliga förevarande motioner beröra frågan om riksdagens förhållande till utrikespolitiken och sålunda avse förändringar i de nyss antagna grundlagsbestämmelserna i denna sak, har utskottet ansett sig lämpligen kunna upptaga omförmälda motioner till behandling i samma yttrande. *Utskottets yttrande.*

Redan det förhållande, att de grundlagsbestämmelser, i vilka motionären föreslår betydande ändringar, nyss trätt i kraft och att sålunda ingen erfarenhet om deras verkningsätt ännu kunnat vinnas, utgör enligt utskottets mening ett starkt skäl mot bifall till förevarande motioner. Utskottet vill även erinra om att de förslag, som i motionerna nr 166—168 samt 170 och 171 framställas, äro av samma innehåll som vissa av de yrkanden, som gjordes i herr Lindhagens motion I: 224 vid 1919 års riksdag och som då av konstitutionsutskottet och kamrarna behandlades samtidigt med den kungl. propositionen nr 346, vilken ligger till grund för de nu slutligt antagna grundlagsstadganden

rörande inrättande av utrikesnämnd m. m. Konstitutionsutskottet hemställde då enhälligt om avslag på samtliga i motionen framställda förslag, och denna hemställan bifölls av båda kamrarna utan votering, sedan kamrarna likaledes utan votering bifallit den kungl. propositionen. Beträffande den närmare motiveringen till de nu gällande bestämmelser, i vilka motionären påyrkar ändring, kan utskottet hänvisa till det betänkande, som den 15 mars 1919 avgavs av de för frågans utredning tillsatta kommitterade och som ligger till grund för de sedermera antagna grundlagsändringarna. Vad angår motionen nr 165 kan utskottet likaledes hänvisa till nämnda betänkande, där skälen mot ett fullständigt avlyftande av sekretessen vid behandlingen av utrikesärenden utförligt angivas. De nu gällande bestämmelserna äro enligt utskottets mening väl avvägda och böra i varje fall icke ändras, förr än erfarenhet vunnits om deras verkningsätt. Vad slutligen motionen nr 169 angår vill utskottet erinra om att utskottet i sitt utlåtande nr 29 vid 1917 års riksdag på anförda skäl framhöll, att den utrikesnämnd, som enligt utskottets förslag skulle inrättas, ej borde hava karaktären av ett riksdagsutskott. I förenämnda kommittébetänkande utvecklas även närmare skälen härtill. Utskottet finner dessa skäl fortfarande äga giltighet.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motioner

- 1) I: 165
- 2) I: 166
- 3) I: 167
- 4) I: 168
- 5) I: 169
- 6) I: 170
- 7) I: 171

icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1921.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.